

Het hele paard onder de loep:

Osteopathie

Als je het woord osteopathie bekijkt met enige kennis van het Grieks, klinkt het alsof het slechts betrekking heeft op botten (osteo = bot, pathos = ziekte). Wat je met een osteopathische behandeling kunt bereiken, ligt echter op een veel breder vlak dan alleen maar de onderlinge samenhang van de botjes. De osteopathie is een holistische geneeskunde, die naar het functioneren van het gehele individu kijkt en niet alleen naar één kwaal.

Bij veel mensen is de aanleiding om een osteopaat uit te nodigen, dat iemand aangeeft dat het paard 'scheef' is en dat een osteopaat dat 'recht' kan zetten. En als de osteopaat dan komt en je wat gaat vragen, blijken er opeens heel andere dingen mee te spelen dan 'alleen maar' die botjes. Door: Hanneke Westra en Gerdie Kruimer met medewerking van Yvonne de Ruigh

De osteopathie begon, zoals veel medische behandeltechnieken, ten behoeve van mensen. Een Amerikaanse arts dr. Andrew T. Still (1828 – 1917) ontwikkelde een nieuwe vorm van geneeskunde uit onvrede met de toenmalige geneeskundige praktijk. Hij kwam tot het inzicht dat alle lichaamsweefsels een zekere mate van beweging horen te vertonen en dat het verlies van deze beweeglijkheid negatief werkt op de gezondheid. Deze verminderde beweeglijkheid leerde hij te voelen en daarna zodanig te manipuleren dat de beweeglijkheid weer hersteld werd en het lichaam gestimuleerd werd om zichzelf te genezen. Dit alles deed hij uitsluitend met zijn handen. In 1891 richtte dr. Still een school voor osteopathie op om meer mensen de door hem verzamelde en ontdekte technieken bij te brengen.

Uiteraard was de osteopathie toen nog niet zo ver ontwikkeld als nu en werden door leerlingen van dr. Still ook aanvullende inzichten toegevoegd. Een belangrijke ontwikkeling kwam door W.G. Sutherland, die de cranio-sacrale behandelmethodes introduceerde. De heer Sutherland was ervan overtuigd dat er in de schedel beweging zou moeten zitten tussen de schedeldelen. Hij ontdekte dat er inderdaad beweging in de schedelbotten zat en wel in twee richtingen. Hij deed voor dit onderzoek ook experimenten op zijn eigen lichaam. Hij toonde aan dat door op bepaalde plaatsen druk van een bepaalde intensiteit te geven er neurologische symptomen en bewustzijnsveranderingen optraden, bijvoorbeeld hallucinaties, depressies, gezichtveld- en evenwichtstoornissen. Dit speelde rond 1930.

Voor paarden kwam de osteopathie pas veel later in beeld. De Fransman dr. Dominique Giniaux schreef een boek *Les cheveux m'ont dits* (De paarden hebben mij verteld) dat in de zeventiger jaren van de vorige eeuw een enorme bijdrage leverde aan de ontwikkeling van de osteopathie voor paarden. Sindsdien heeft de paardenosteopathie zich enorm ontwikkeld en ontwikkelt zich nog steeds doordat onderzoeken nieuwe inzichten opleveren.

Maar wat is nou osteopathie? Osteopathie is een manuele geneeskunde, die uit gaat van het zelfgezend vermogen van het individu. Een basisprincipe bij osteopathie is dat alles wat leeft ook beweegt en stroomt. Wanneer die beweging beperkt wordt spreek je van een blokkade.

Het enige gereedschap dat de osteopaat gebruikt zijn zijn handen, zowel voor het opsporen van blokkades als voor het opheffen ervan.

Verder gaat de osteopathie niet uit van de ziekte, maar van de patiënt als geheel. Veel processen in het lichaam hebben invloed op elkaar waardoor het soms onduidelijk wordt waar het feitelijke probleem nou zit. Bijvoorbeeld een 'scheefstaand' bekken van een paard kan voortkomen uit een blokkade in de eerste nekwerf.

De osteopaat zal niet alleen kijken waar een klacht optreedt, maar zal het hele lichaam onderzoeken en daar behandelen waar een blokkade wordt aangetroffen.

Er wordt vanuit drie systemen in het lichaam gewerkt:

- 1 Het *pariëtale* systeem, botten, spieren en pezen;
- 2 Het *viscerale* systeem, organen en bloedsomloop;
- 3 Het *cranio-sacrale* systeem, de schedelbeenderen die via hersenvliezen en ruggenmergvlies met het heiligbeen verbonden zijn.

Deze drie systemen beïnvloeden elkaar continu, dus als er een probleem optreedt in het ene systeem, zal dat ook zijn uitwerking hebben op de andere twee. Maar ook andersom, als je in het ene systeem een blokkade opheft, kan dat effecten hebben in de andere twee systemen.

Blokkades kunnen op verschillende manieren ontstaan, veel ontstaan door een inwerking van buitenaf. Denk hierbij aan overbelasting in het werk of een val of klap, maar ook stress kan een rol spelen.

Wat doet de osteopaat? Om te beginnen vraagt de osteopaat naar klachten en bijzonderheden en zal hij kijken naar het paard, zowel in stand als in beweging. Daarna zal hij systematisch het paard voelen, waarbij gelet wordt op vorm, structuur, beweeglijkheid en temperatuur van de weefsels en gewrichten. Naar aanleiding daarvan zal hij behandelen. Behandeling wordt zonder gereedschap gedaan, heel veel gebeurt met hele kleine bewegingen ofschoon er in voorkomende gevallen ook wel grote manipulaties toegepast worden. Het gaat erom dat het lichaam zich weer in de juiste vorm laat 'boetseren', waardoor de optimale beweeglijkheid van het lichaam en de weefsels wordt gestimuleerd. Wat je als buitenstaander ziet varieert van een hand die ergens ligt, via vingerknipjes tot een heel achterbeen dat naar voren en omhoog wordt gebracht. Wat opvalt bij een behande-

ling is dat het allemaal heel rustig gaat en dat het paard het ook gewoon accepteert. Zelfs nerveuze paarden zie je erbij ontspannen, ondanks dat er best vreemde houdingen van het paard worden gevraagd.

Heel belangrijk is om het paard na de behandeling in ieder geval een week vrij te geven, zodat het lichaam zich kan richten op een nieuw evenwicht en de beweeglijkheid van de weefsels zich kan herstellen. Voor bepaalde veranderingen heeft het lichaam tijd nodig, zodat het kan zijn dat je in de loop van enkele weken veranderingen ziet.

Het kan voorkomen dat de osteopaat, uiteraard in overleg met de eigenaar van het paard, ervoor kiest de behandeling uit te stellen. Dit kan bijvoorbeeld zijn wanneer het een drachtige of zogende merrie betreft of wanneer het paard nog zeer recent homeopathisch is behandeld.

Wanneer haal je een osteopaat bij je paard? Er zijn mensen die gewoon jaarlijks een afspraak maken met de osteopaat om hun paard na te laten kijken, eigenlijk op dezelfde manier als dat je regelmatig je gebit laat controleren. Op die manier kun je klachten voor blijven. Dit zijn meestal mensen die eerder wegens een specifieke reden de osteopaat hebben geraadpleegd en daardoor kennis maakten met de mogelijkheden.

Natuurlijk kun je om heel veel redenen de osteopaat bij je paard laten komen. Die kunnen variëren van vage klachten als 'zit niet lekker in z'n vel' tot duidelijke onregelmatigheden in de ruggengraat. Wat signalen kunnen zijn om een bezoekje van de osteopaat te overwegen: moeite hebben met buigen, niet soepel bewegen, scheef dragen van de staart, spijsverteringsproblemen, problemen bij de hengstigheid, dwars gedrag bij rijden, afwijzend reageren op het zadel, moeite met aanspringen in galop, afwijkend gedrag zoals bijvoorbeeld overdreven nervositeit enzovoort.

Een osteopaat haal je niet bij je paard voor acute koliek >>

of ernstige wonden, dan bel je natuurlijk eerst de dierenarts, echter, een osteopaat kan wel helpen bij het herstel van kolieken en verwondingen.

In Nederland en België is maar één opleiding voor paardenosteopaten, namelijk de opleiding van ICREO. Daarnaast is het mogelijk om in Groot Brittannië een opleiding te volgen. Voordat je een opleiding voor paardenosteopathie kunt volgen, moet je een medische vooropleiding hebben afgerond. De meeste cursisten bij ICREO zijn bijvoorbeeld al dierfysiotherapeut of dierenarts. De opleiding duurt drie jaar waarin je vooral heel veel anatomische kennis opdoet. Daarnaast zijn er natuurlijk praktijklessen waarin veel aandacht wordt gegeven aan het zien en voelen van de geleerde theorie. Bij ICREO wordt de opleiding niet alleen afgesloten met een examen, maar wordt van de studenten ook een thesis naar aanleiding van een onderzoek over een eigen gekozen onderwerp beoordeeld. Door deze onderzoeken wordt ook steeds weer de osteopathische kennis van de opleiding uitgebreid. Op deze manier is het vakgebied osteopathie nog steeds in ontwikkeling.

Wis, van Hanneke Westra

Bij een demonstratie over accupunctuur, waarvoor Wis in verband met haar expressie als 'vrijwilliger' was aangewezen, werd de opmerking geplaatst dat haar bekken scheef stond en dat een osteopaat dat recht kon zetten. Dus thuisgekomen rondgevraagd wie goede ervaringen had met een osteopaat en die maar eens gebeld voor een afspraak. Ik zeg er keurig bij dat Wis een scheef bek-

ken heeft, maar dat wordt eigenlijk genegeerd. Tijdens het consult werd er gevraagd of er problemen waren bij het rijden, nou ja, die waren er op zich in ruime mate, wat wil je bij een paard met een verleden van geweld. Maar goed, een paar puntjes over buigingsproblemen kon ik wel noemen. Ondertussen was Frans het lijf van Wis aan het aftasten, wat ze merkwaardig makkelijk toeliet, en merkt op dat wat ik noem niet overeenkomt met wat hij voelt. Tja, ik kon er toch echt niets anders van maken. Na het lijf komt Frans bij het hoofd van Wis en dan komt de aap uit de mouw. Daar zit het feitelijke probleem in een punt waar emoties het lichaam kunnen blokkeren. Zoals Frans het uitdrukte: er zit daar een emmer helemaal vol met emotionele toestanden en alles wat er nu bijkomt laat hem overstromen, wat spanningen door het hele lichaam geeft. Door heel zacht de houding van Wis' hoofd te manipuleren liet hij, volgens eigen zeggen, de emmer grotendeels leeglopen. Normaal gesproken kunnen paarden zelf het niveau in het emmertje wel binnen redelijke grenzen houden, maar als ze teveel hebben meegemaakt, dan lukt dat niet meer. Na de behandeling moest ze een paar dagen vrij krijgen en daarna mocht ik rustig aan weer gaan rijden. Als ik na een week of zes de indruk had dat het nodig zou zijn, kon ik bellen voor een vervolgspraak. Na een weekje rust maar eens opgestapt en wat geprobeerd te buigen. Resultaat was er wel degelijk, ze leek wel een elastiekje waar ze eerder de indruk wekte een bezemsteel te hebben ingeslikt. Maar zo'n verschil zat zeker ook in de verminderde spanning in haar lijf. Een echt ontspannen paard zal ze nooit worden, dat ligt niet in haar aard, maar merkbaar rustiger in haar reacties, veel minder explosief. En dat bekken, ja dat stond recht zonder dat er ook maar iets was gedaan in die omgeving. Wonderlijk verschijnsel hoe twee ver uit elkaar zittende onderdelen van een lichaam zo'n invloed op elkaar kunnen hebben.

Zaphra, van Gerdie Kruimer

Nuancering door osteopaat: Wis had een zware blokkade in de 1e nekzwervel, waardoor de schildklier teveel werd geprikkeld. Overprikkeling van de schildklier verhindert dat het lichaam volledig tot rust kan komen. Van osteopathie had ik nog nooit gehoord, van moeilijke paarden wel. Sterker nog ik had er zo één. Het zadelmak maken van dat moeilijke paard was wonder boven wonder niet zo'n probleem. Helaas was daarmee ook alles gezegd. Na ongeveer vijf keer te hebben gereden werd ik gelanceerd. Haar enorm heftige reactie deed me realiseren dat er iets niet in de haak was. Doorgaans is een paard wel klaar als je eraf ligt. Zaphra daarentegen was nadat ik er af gevlogen nog helemaal over de rooie. Ze bleef tien minuten lang rennen en bokken voor ze, pompend en zeiknat van het zweet, stil stond. Niet normaal en aangezien ik net een nieuw zadel had heb ik maar eens geïnformeerd bij degene die het mij verkocht had, of het daar aan kon liggen. Dit leek haar vrij onwaarschijnlijk daar het zadel zeer goed lag en zij verwees me dan ook door naar een osteopaat. Deze kwam twee weken later langs. 'Haal d'r maar even uit haar stal', zei hij en met dat ik haar uit stal haalde: 'Oh, ik zie het al. Het zit rechtsachter...' Logisch dacht ik. Er zit een enorm litteken op dat been. Dat zal hij wel

gezien hebben. Maar er bleek meer achter te zitten. De osteopaat legde me uit dat zij rechts in haar lendenen vast zat. Dit zou zich uiten door het slecht onderbrengen van het rechterachterbeen en een daarbij behorende korte pas met het linker voorbeen. Dit klopte, in draf maakte ze inderdaad met het linker voorbeen een kortere pas. Hij behandelde haar en ze werd een stuk losser. Ze was echter nog steeds paniekerig en ik besloot haar door een professional in te laten rijden. Dit ging goed tot het weideseizoen begon en ze hengstig werd. Ik kreeg mijn paard terug met de boodschap: 'Succes ermee, ik breek mijn nek liever op een andere manier.' Omdat ik naar aanleiding van de eerste behandeling zelf de opleiding Osteopathie was gaan volgen en de nodige kennis had opgedaan kwam ik tot de conclusie dat het iets hormonaals moest zijn. Wederom een osteopaat erbij gehaald. Mijn paardje bleek weer helemaal vast te zitten in haar lendenen en de eerste nekzwervel was ook flink geblokkeerd. Het losmaken van deze nekzwervel was niet makkelijk, maar lukte uiteindelijk wel. Dit scheelde enorm, het was nog steeds geen gemakkelijk paard, maar ik kon er in ieder geval weer op zitten en langzaam met haar aan het werk gaan. In het voorjaar was ze nog wel wat gevoelig op haar lijf, maar ze raakte er niet meer van in paniek. Ze was echter nog steeds een enorme brokkenpiloot en had op een gegeven moment te kampen met een langdurige beenblessure. Omdat ik bang was dat ze daarvan niet zou herstellen, besloot ik haar op rust te zetten en er een veulentje bij te fokken. En je raadt het al; dit was gemakkelijker gezegd dan gedaan. Ze werd namelijk wel hengstig, maar drachtig worden? Ho maar. Toch maar weer eens een osteopaat erbij gehaald. Deze constateerde dat ze weer een aantal blokkades in haar lendenen had. Dit hoefde niet de oorzaak te zijn van het niet drachtig worden, maar het hielp ook niet. Na deze behandeling ben ik op vakantie gegaan om even lekker te ontspannen en dat drachtig worden, daar zou ik me bij thuiskomst wel weer druk over maken. Terug van vakantie kreeg ik meteen de staleigenaresse op mijn dak. Dat mijn paard wel heel erg raar had gedaan, steeds maar brullen en piepen. Bleek ze zó vreselijk hengstig te zijn geweest dat het gewoon eng was om bij haar in de buurt te komen.

De eerstvolgende hengstigheid was weer normaal en heb ik haar weer laten dekken... En ja, deze keer werd ze wel drachtig. Blijkbaar was het probleem in haar lendenen er toch medeoorzaak van geweest dat ze eerst niet drachtig werd. Nu, twee jaar na het veulenen, ontstaan er geen blokkades meer in haar lendenen en zijn ze nog nooit zo los geweest. Osteopathie heeft mij en mijn paard enorm geholpen. Nu controleer ik haar rug zelf regelmatig en laat ik alleen een osteopaat komen als ik het niet helemaal vertrouw. De laatste keer dat hij kwam hoefde hij niets te doen. Er waren geen problemen meer te vinden in haar rug. Mijn paardje zit eindelijk goed in haar velletje.

Lady en Robin, van Yvonne de Ruigh

Zo'n vier jaar geleden merkte ik tijdens een bosrit dat Lady achter niet helemaal lekker liep. Ze liep niet kreupel, of zelfs maar onregelmatig, maar het voelde niet

goed aan. Het voelde alsof de beweging van haar achterbenen niet soepel verliep, maar wat stroef, stoterig. Het enige wat er aan Lady te merken was, was dat ze, waar ze normaal gesproken altijd al bij draafde als ze vijf meter achter Jester liep, hem nu rustig vijftig meter vooruit liet lopen voordat ze een keertje ging draven om hem weer in te halen. En dat voor een paard met behoorlijke verlatingsangst...

Ik was nog aan het verzinnen of er nu eigenlijk iets aan de hand was, en wie ik daar dan bij zou halen (voor een dierenarts leek de klacht me wat vaag), toen ik de kans kreeg met een osteopate te overleggen. Ik heb haar omschreven wat er aan de hand was en ze is komen kijken. Lady bleek een aantal dingen te hebben, o.a. spanning rond het middenrif, een paar geblokkeerde wervels en een te hoge spanning in de regio van de nieren. Dit laatste was de oorzaak van de problemen aan haar achterhand. Die te hoge spanning was duidelijk zichtbaar als een verdikking rond haar lendenen. Lady is behandeld en kreeg na zes weken een herhalingsbehandeling, waarna ze weer heel soepeltjes liep, en weer vrolijk bij draafde als Jester vijf meter voor haar uit liep. Zodra ik zie dat de verdikking bij haar lendenen weer wat terugkomt (wat toch zo eens per half jaar tot een jaar het geval is) krijgt ze weer een behandeling. Ook Robin is toen hij bij ons kwam behandeld, hij had een aantal geblokkeerde wervels van halverwege zijn rug tot bij z'n lendenen. Doordat zijn rugbespiering niet optimaal ontwikkeld was, zag je de doornuitsteeksels van de wervels erg goed. Ook ontdekte de osteopate onder andere een asymmetrische spanning rond zijn middenrif (wat veroorzaakte dat hij moeilijker inboog). Deze spanning had waarschijnlijk te maken met een voor hem spannend jaar. Hij was vermoedelijk drie keer van eigenaar verwisseld en ingereden voordat ik hem kocht, en dat na fijn drie jaar met z'n broers in een wei te hebben gestaan, dat was nogal een overgang. Hij is na een half jaar nogmaals behandeld, er waren nog een paar geblokkeerde wervels. Het mooie van osteopathie vind ik dat je tot weken na de behandeling effect ziet. De spanning rond Lady's lendenen en de opbolling die hierdoor te zien is, zakken heel langzaam weg, tot ze na een week of zes niet meer te zien zijn. Bij Robin komt de rugbespiering langzaam weer terug, waardoor je de doornuitsteeksels van de wervels steeds minder ziet, en je ziet de rug eromheen na een behandeling steeds meer ontspannen. Heel mooi om te zien is dat.

info

Bronnen:

Eigen kennis,
www.icreo.com,
www.osteopathiepaard.nl,
www.osteopathie.nl,
www.college-sutherland.nl